

เว ส สั น ด ร ช า ต ก
ต อ น ที่ ๙
(ชู ช ก ข อ โ อ ร ส ธิ ต า)

บุคคลไม่อาจให้สิ่ง ๓ อย่างเต็มได้
คือ ไฟเต็มด้วยเชื้อ
มหาสมุทรเต็มด้วยน้ำ
คนมีความอยากมากเต็มด้วยปัจจัย

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๙ (ชูชกขอโอรสริตา)

๑๕๐

ธรรมดาของสรรพสัตว์ และสรรพสิ่งทั้งหลาย มีความเสื่อมไปตามกาลเวลา ที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ไม่เคยหยุดยั้ง ได้นำความแก่ ความเจ็บ และความตายมาสู่ตัวเราตลอดเวลา เวลาไม่เคยหยุดในการทำหน้าที่ของมัน ทุกชีวิตถูกความเสื่อมครอบงำทุกอนูวินาที และกำลังก้าวไปสู่ความเสื่อมสลาย เพราะฉะนั้นเราไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต ควรมองเห็นโทษภัยของความเสื่อมนั้น จะได้คลายจากความยึดมั่นถือมั่นในคน สัตว์ สิ่งของ ไม่มัวเอาใจไปข้องเกี่ยว หรือวางใจไว้กับสิ่งภายนอก ซึ่งไม่ใช่ที่พึ่งที่ระลึกอย่างแท้จริง ควรแสวงหาที่พึ่งภายใน คือ พระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งสูงสุดอันเกษมของสรรพสัตว์ทั้งหลาย

มีธรรมภาสิตใน ปฐมกัณฑ์สูตร ว่า

“บุคคลไม่อาจให้สิ่ง ๓ อย่างเต็มได้ คือ ไฟเต็มด้วยเชื้อ มหาสมุทรเต็มด้วยน้ำ คนมีความอยากมากเต็มด้วยปัจจัย”

ที่ยกพระบาลีนี้ขึ้นมากล่าวอ้างเป็นอุเทศ เพราะว่ากำลังจะกล่าวถึงพราหมณ์ชูชกผู้ไม่อึดด้วยความอยากในเบญจกามคุณ จึงต้องออกเดินทางไปขอพระโอรสพระริตาของพระเวสสันดรมาเป็นทาสรับใช้ โดยไม่คำนึงถึงฐานะของตัวเอง พราหมณ์ชูชกนั้นมีความหลงใหลในนางอมิตตดาเป็นกำลัง

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๔ (ชูชกขอโอรสธิดา)

๑๕๑

เมื่อภรรยาร้องขอสิ่งใดก็จัดการหามาให้ กระทั่งให้ไปขอข้าทาสจากพระเวสสันดรซึ่งอยู่ไกลมาก อีกทั้งหนทางก็ลำบาก ยิ่งสู่อุตส่าห์ถ่อล้งซารไปจนถึงเขาวงกตในที่สุด

*เรื่องก็มีอยู่ว่า เมื่อชูชกเดินทางเข้าไปในนครเชตุตร ได้ไต่ถามประชาชนที่มาประชุมกันตามสถานที่ต่างๆ ว่า พระเวสสันดรผู้รักในการบริจาคทานเป็นชีวิตจิตใจ บัดนี้ประทับอยู่ที่ไหน ทำอย่างไรจึงจะเข้าเฝ้าพระเวสสันดรได้ ครั้นรู้ข่าวว่าพระเวสสันดร ตอนนี้ได้เสด็จไปประทับอยู่ที่เขาวงกต นับเป็นเวลานาน ๗ เดือนแล้ว

เมื่อมหาชนรู้ว่า ชูชกจะมาขอรับบริจาคทาน คือ ข้าทาสจากพระเวสสันดร ต่างไม่พอใจ พวกกันถือก้อนดินและท่อนไม้ไล่ตามชูชกไป ชูชกถูกเทวดาตลใจให้รีบหลบหนีการโดนรุมทำร้าย และรีบออกจากเมือง เมื่อรู้ว่าพระเวสสันดรไม่ได้เสด็จไปตามลำพัง แต่ยังมีพระนางมัทรี พระโอรสและพระธิดาติดตามไปด้วย จึงตั้งใจว่าจะไปขอกัณหาชาลิราชกุมาร ชูชกได้มุ่งหน้าไปทางเขาวงกตตามลำพัง ในใจก็คิดถึงอมิตตมารรยาสาวไม่ได้ขาด ยิ่งคิดถึงนางมากเพียงไรก็ยิ่งเร่งออกเดินทางไปเขาวงกต เพื่อขอพระโอรสพระธิดามาเป็นข้าทาสรับใช้ของภรรยาสาวให้ได้

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๙ (ชูชกขอโอรสพระธิดา)

๑๕๒

เมื่อไปถึงทางเข้าป่าใหญ่ ชูชกก็ถูกฝูงสุนัขล่าเนื้อวิ่งเข้าใส่ หมายถึงจะขย้ำคอกัดให้ตาย จึงรีบวิ่งหนีขึ้นต้นไม้เอาตัวรอดอย่างทุลักทุเล

ฝ่ายพรานเจตบุตรที่เหล่าพญาเจตราชแต่งตั้งให้อารักษาพระเวสสันดร เมื่อได้ยินเสียงคร่ำครวญของชูชก จึงคิดว่าพราหมณ์คนนี้คร่ำครวญอยากจะพบพระเวสสันดร คงจักขอพระมัทรีหรือพระโอรสพระธิดา พราหมณ์คนนี้น่าจะร้ายไม่ได้มาดีอย่างแน่นอน เราจักฆ่าเขาในที่ตรงนี้แหละ จากนั้นได้เดินตรงเข้าไปพร้อมกับขู่วะคอกใส่ พลังโง่งคันธนูหมายจะยิงพราหมณ์ให้ตาย

ชูชกเห็นเช่นนั้นก็ตกใจกลัวตาย และด้วยความเป็นผู้มีไหวพริบ จึงพูดโกหกพรานว่า “ข้าเป็นพราหมณ์ทนต์ เป็นผู้ไม่สมควรถูกฆ่า เจ้าจงฟังข้าก่อน ชาวสีพีทั้งปวงหายขัดเคืองพระเวสสันดรบรมกษัตริย์แล้ว พระชนกก็ทรงปรารภนาพระโอรสทั้งพระชนนีของพระองค์ทรงชราภาพ มีพระเนตรทั้งสองฝ้าฟางเสื่อมโทรมลงไปทุกวัน ได้แต่คร่ำครวญหาพระโอรสปานใจจะขาด ข้าเป็นผู้ที่พระราชพาพระราชนิสงส์มาเป็นทูตเจรจา เจ้าจงฟังข้าก่อน ข้าจักเชิญพระเวสสันดรกับพระราชโอรสกลับเข้าเมือง ถ้าเจ้ารู้จงบอกหนทางแก่ข้าด้วยเถิด”

นี่เป็นวิธีการเอาตัวรอดของพราหมณ์เฒ่าชูชก ถ้อยคำ

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๔ (ชูชกขอโอรสธิดา)

๑๕๓

ของชูชกทำให้พราณเจตบุตรเชื่ออย่างสนิทใจ และเกิดปิตินดี เพราะคิดว่า พราหมณ์เฒ่าคนนี้จะเป็นผู้มาทูลอัญเชิญพระเวสสันดรให้เสด็จกลับไปเสวยราชสมบัติที่กรุงเชตุตร โดยหารู้ไม่ว่า เป็นกลลวงของชูชก จึงผูกสุนัขทุกตัวเพื่อไม่ให้เข้าไปทำร้ายชูชก จากนั้นได้ขึ้นไปประคองชูชกลงมาจากต้นไม้ และนำอาหารมาต้อนรับเป็นอย่างดี

เมื่อถูกชูชกถามทางไปเขาวงกต พราณได้ชี้บอกหนทางอย่างละเอียดละออ พร้อมกับพรรณนาลักษณะของพระเวสสันดรว่า “โน้นภูเขาคันธมาทน์ เป็นที่ประทับของพระเวสสันดร พร้อมด้วยพระมัทรีราชเทวี ทั้งพระซาลิและพระกัณหาชีนา ทรงครองเพศบรรพชิตอยู่ที่นี่

พระเวสสันดรนั้นเป็นผู้ยินดีในการบริจาคทาน พระองค์ทรงเป็นที่อาศัยของเหล่าयाจก เถกเช่นธรณิดลเป็นที่อาศัยของ สรรพสัตว์ทั้งหลาย พระองค์เป็นที่ไปเฝ้าของผู้ยากไร้ ดังสาครเป็นที่ไหลไปแห่งแม่น้ำน้อยใหญ่ พระองค์เป็นดังสระน้ำมีท่าอันงาม ลงอาบดื่มได้ง่าย มีน้ำเย็น น้ำร้อนรมย์ ดารดาษไปด้วยดอก-บุณฑริกบัวขาบ ประกอบด้วยละอองเกสร ทรงเปรียบประหนึ่ง ต้นนิโครธใกล้ทาง มีร่มเงาน้ำร้อนรมย์ใจ เป็นที่พักอาศัยของ คนเดินทาง ผู้เมื่อยล้าเหน็ดเหนื่อยมาในเวลาร้อน เปรียบเหมือน ต้นไทรที่ใกล้หนทาง ให้ร่มเงาน้ำร้อนรมย์ใจ เป็นที่พักอาศัย

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๙ (ชูชกขอโอรสธิดา)

๑๕๔

ของกองคาราวาน ผู้เมื่อยล้าเหน็ดเหนื่อยมาในเวลาร้อน”

นอกจากนี้ พรานเจตบุตรแนะนำว่า “ก่อนจะไปถึงพระเวสสันดร ท่านจะได้พบกับอัจจุตฤาษีผู้มีพันเขรอะ มีจุลินศิระหิโศเพศเป็นพราหมณ์ มีขอสำหรับสอยผลไม้ ภาชนะสำหรับใช้ในการบูชาเพลิงกับทั้งชฎา ครองหนั่งเสื่อเหลือง นอนเหนือแผ่นดิน นมัสการเพลิง ท่านไปถึงแล้วถามท่านพระฤาษีเถิด ท่านจะบอกหนทางให้”

ชูชกได้ยินคำแนะนำจากพรานเจตบุตรเช่นนั้น รู้สึกกระหึ่มยื้มย่องอยู่ในใจ ดีใจว่าตัวเองสามารถหลอกพรานป่าเอาชีวิตรอดมาได้ และดีใจมากที่จะได้ขอกัณหาชาลีมาเป็นข้าทาสรับใช้ จึงรีบออกเดินทางไปสำนักของอัจจุตฤาษีทันที เมื่อเดินทางไปถึง เข้าไปสนทนากับพระอัจจุตฤาษี พลาญไต่ถามสารทุกข์สุกดิบ จากนั้นเลียบเคียงถามถึงที่อยู่ของพระเวสสันดร

ท่านดาบสได้ฟังคำถามเช่นนั้น เกิดความสังหรณ์ใจคิดว่า ดูจากหน้าตาพร้อมกับลักษณะท่าทาง พราหมณ์แก่คนนี้นคงมาร้าย ไม่ได้มาดีอย่างแน่นอน พราหมณ์ชูชกน่าจะมาขอพระมเหสีหรือไม่ก็อยากได้พระกุมาร และพระกุมารอย่างแน่นอน ดาบสเกิดความลังเลสงสัยและไม่พอใจ จึงไม่ยอมบอกหนทาง

พราหมณ์ชูชกแสร้างทำเป็นพูดประจบประแจงว่า “ท่าน

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๔ (ชูชกขอโอรสธิดา)

๑๕๕

ผู้เจริญ ยังไม่ควรจะโกรธเคืองข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้ามิได้มาขออะไร การเห็นพระผู้ประเสริฐยอมให้สำเร็จประโยชน์ การอยู่ร่วมกับพระผู้ประเสริฐเป็นความสุขทุกเมื่อ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นพระเจ้าสิริที่ถูกชาวสีพีขบไล่ ข้าพเจ้ามาเพื่อจะพบพระองค์ ขอพระคุณเจ้าโปรดแจ้งข้าพเจ้าด้วยเถิด” พระอัจจุตฤาษีได้ฟังคำของชูชก ก็หลงเชื่อถ้อยคำประจบประแจง จึงเหยียดมือชี้ไปทางที่ประทับของพระเวสสันดร พร้อมกับบอกเส้นทางอย่างละเอียดถี่ถ้วน ชูชกขอบคุณพระฤาษี และรีบออกเดินทางทันที

ส่วนพราหมณ์ชูชกผู้มีเล่ห์เหลี่ยมมากมายคนนี้ จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรค อย่างไรต่อไป จึงจะนำกัณหาชालิไปเป็นข้าทาสของนางอมิตตดาได้สำเร็จ ไว้ติดตามในตอนต่อไป จากเรื่องราวข้างต้น จะเห็นได้ว่า จะทำดีหรือทำชั่วอะไรสักอย่าง ต้องใช้ปัญญาทั้งนั้น เพียงแต่จะเป็นปัญญาบริสุทธิ์หรือไม่ บริสุทธิ์เท่านั้น อุปสรรคหรือปัญหาในโลกนี้ที่เราเจอต่างมีมาก บ้างน้อยบ้าง ซึ่งต้องอาศัยปัญญาในการแก้ไขปัญหา จึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ เหล่านั้นไปได้ เราเกิดมาชาตินี้ เพื่อทำความดีอย่างเดียว การทำความดีบางครั้งต้องสวนกระแสโลก สวนกระแสกิเลส จึงต้องอาศัยกำลังใจที่เข้มแข็ง เพราะฉะนั้นอย่าได้ท้อแท้ใจในการที่จะสั่งสมบุญใหญ่กันต่อไป